

سیاست همسایگی
دیپلماتی اقتصادی ایران و قزاقستان

www.ketab.ir

مولف: دکتر محسن کشوریان آزاد
با نظارت: دکتر غلامرضا کریمی

سرشناسه	کشور ایران آزاد، محسن، ۱۳۶۹ -
عنوان و نام پدیدآور	دیپلماسی اقتصادی ایران و قزاقستان / مولف محسن کشوریان آزاد، با همکاری غلامرضا کریمی، گروه پژوهشی فرهنگ دیپلماسی و گفتگو.
مشخصات نشر	تهران: یادگار هنر، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	۲۷ ص. : مصور، نمودار؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۱۴۹۶-۶-۹
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	بالای عنوان: سیاست همایی.
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۷.
عنوان دین	سیاست همایی.
موضوع	ایران - سیاست اقتصادی سیاست اقتصادی -- جنبه های سیاسی فرهنگ -- سیاست اقتصادی ایران - روابط اقتصادی -- قزاقستان قزاقستان - روابط اقتصادی -- ایران ایران - سیاست اقتصادی -- قزاقستان قزاقستان - سیاست اقتصادی -- ایران
شناسه افزوده	سی، غلامرضا، ۱۳۴۸ -
شناسه افزوده	گروه پژوهشی فرهنگ دیپلماسی و گفتگو
رده بندی کنگره	۴۳۳
رده بندی دیویی	۳۰۰/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۹۸۸۰۲۳۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی ملی	فیا

عنوان اثر: دیپلماسی اقتصادی ایران و قزاقستان

* مولف: دکتر محسن کشوریان آزاد

با همکاری دکتر غلامرضا کریمی / گروه پژوهشی فرهنگ دیپلماسی و گفتگو

* نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۳

* تیراژ: ۵۰۰ نسخه

* ناشر: یادگار هنر

* چاپ و صحافی: خاتم

* طراح و صفحه آرا: فاطمه واحدی

* قیمت: ۲۳۰/۰۰۰ تومان

بلوار میرداماد، جنب برج ارین، شماره ۲۳۶، واحد ۶

کلیه حقوق محفوظ و مخصوص ناشر است.

قزاقستان با ۱۹ میلیون نفر و بزرگترین اقتصاد آسیای مرکزی، از جمله کشورهای در حال توسعه منطقه است که برنامه توسعه اقتصادی عمل‌گرا بصورت مدون در آن تنظیم شده است، سند راهبردی ۲۰۵۰ قزاقستان؛ توسعه فعالانه دیپلماسی اقتصادی و تجاری، تنوع در سیاست خارجی و دفاعی، آزادسازی تجاری، توجه به سرمایه‌گذاری خارجی را در اولویت قرار دارد. در راستای برنامه‌ریزی‌های توسعه آینده در قزاقستان؛ حوزه‌های اقتصادی، تجاری، سرمایه‌گذاری پویا و کنشگری بازیگران دیگر برای حضور در بازار اقتصادی این کشور بیشتر است. به‌عنوان نمونه سالانه حجم سرمایه‌گذاری خارجی در آن افزایش می‌یابد به‌طوری‌که حجم کل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در این کشور در سه ماه نخست سال ۲۰۲۱، ۴،۴ میلیارد دلار بوده که نسبت به سال قبل افزایش ۹،۸٪ داشته است.

سهم درآمد نفتی ۴۰٪ از کل اقتصاد قزاقستان است. رشد اقتصادی قزاقستان در ۲۰۲۰ برابر با ۴،۲٪ بوده است. نرخ رشد مناسبی است. بیشترین روند اصلی رشد در بخش ساخت‌وساز با رشد ۸،۴ درصدی بوده، بازرگانی و تجارت با ۷،۳ درصد افزایش و حمل و نقل ۴،۸ درصد افزایش داشته است. رشد تجارت در بخش خدمات نیز به دلیل نقل و انتقال و فروش خودروها، قطعات خودرو، محصولات ساختمانی و محصولات نفتی و سوخت افزایش ۷،۳ درصدی را به وجود آورد. در ۶ ماهه سال جاری ۲۰۲۱ صنایع تولیدی نیز روند روبه رشد را تجربه کردند و باز مثبت خود را نسبت به دوره سال گذشته در طول ۶ ماهه به ۳،۵ درصد افزایش رساند این در حالی است که در سه‌ماهه اول سال ۲۰۲۰ رشد ۱ درصد ثبت گردیده بود. در ماه مارس ۲۰۲۰، حمل‌ونقل جاده‌ای نسبت به همین دوره در سال ۲۰۱۹، افزایش یافته است و تولیدات صنعتی بین ژانویه تا آوریل ۲۰۹٪ افزایش یافته است.

این گزارش درصدد است تا چالش‌ها و فرصت‌های سیاست‌های اقتصادی، مبتنی بر دیپلماسی اقتصادی را برای گسترش همکاری آینده بین ایران و قزاقستان مورد بررسی قرار دهد و راه‌کاری عبور از موانع را برای توسعه دیپلماسی اقتصادی نشان دهد. مطالعه این گزارش از چند جهت اهمیت دارد؛ ۱- در این گزارش، رقبای ایران در حوزه اقتصادی در قزاقستان شناسایی شده‌اند و حوزه‌های نفوذ و سرمایه‌گذاری آن‌ها مشخص گردیده است، تبیین این مسئله می‌تواند بازیگران همکار و رقیب ایران و حوزه‌های همکاری با شرکا را در قزاقستان نشان دهد، ۲- حوزه‌های مزیت نسبی ایران در آینده مشخص گردیده‌اند، از این جهت، راهنمایی برای مسئولان سیاست‌گذاری و نحوه سیاست‌گذاری در قزاقستان است، ۳- پتانسیل‌ها در هم حوزه‌ها اعم از تجاری، سرمایه‌گذاری، انرژی، حمل‌ونقل و ... مدنظر گزارش است که برای سیاست‌گذاری در سطح کلان از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. ۴- گزارش نشان می‌دهد که در آینده کنایک از رقبای ایران می‌تواند در قزاقستان نفوذ کند و بر آینده روابط ایران و قزاقستان در سطوح سیاسی اثرگذار باشد، ۵- پتانسیل‌های موجود در روابط ایران و قزاقستان به‌گونه‌ای است که زمان تحریم می‌توان از آنها استفاده کرد، به همین خاطر برای برقراری رابطه در دوران تحریم بسیار اهمیت دارد.

خلاصه اجرایی

سیاست همسایگی مبتنی بر دیپلماسی اقتصادی با کشورهای منطقه و هم‌جوار امری ضروری است و برای رفع تهدیدهای اقتصادی ایران و چگونگی عبور از موانع باید به این مهم توجه شود. در این راستا، این گزارش بر کشور قزاقستان تمرکز دارد؛ ابتدا تهدیدهای اقتصادی ایران از سوی رقبای در قزاقستان را بررسی می‌کند و سپس چگونگی عبور از موانع و تهدیدهای اقتصادی، زمینه‌های نفوذ اقتصادی ایران و ظرفیتها و پتانسیل‌های ایران و قزاقستان برای همکاری در حوزه اجرا تبیین می‌گردد. یافته‌های گزارش نشان می‌دهد که برنامه‌های اقتصادی قزاقستان در دهه اخیر و برنامه ریزی‌های صورت گرفته برای آینده سبب گشته تا بازیگران اقتصادی همانند روسیه، چین، آمریکا، ترکیه، رژیم صهیونیستی و ازبکستان در صدد گسترش حوزه نفوذ تجاری و سرمایه‌گذاری در این کشور باشند، مسئله‌ای که می‌تواند دامنه فعالیت اقتصادی ایران را در قزاقستان در آینده محدود کند. بنابراین ایران باید سیاست دیپلماسی اقتصادی همسایگی را به صورت فعال با قزاقستان بر مبنای راه کارهای ارائه‌شده در این گزارش عملیاتی کند. سبب این باید این مهم را مد نظر داشته باشند که در صورت انفعال در پیشبرد دیپلماسی اقتصادی با قزاقستان، این کشور در سال‌های آینده از دسترس همکاری اقتصادی ایران خارج خواهد شد و بازیگران رقیب آن را به حوزه نفوذ خود تبدیل می‌کنند.

مهمترین محورهای مرتبط با سیاست تجاری این گزارش سیاستی عبارتند از:

- * بررسی دامنه فعالیت کشورهای رقیب ایران در قزاقستان همانند روسیه، آمریکا، چین، ترکیه و رژیم صهیونیستی نشان می‌دهد که چه حوزه‌ها و برنامه‌ها قزاقستان قابلیت اجرا دارد، از این رو، باید رفتار دیگر بازیگران در حوزه اقتصادی را رصد کرد و از آن‌ها برای برآراری رابطه اقتصادی بهره گرفت.
- * با پیوستن ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا، کشورهای عضو اتحادیه از جمله قزاقستان در شرایط تحریم از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند و باید به آن‌ها توجه شود.
- * براساس آمارهای موجود قزاقستان بعنوان عضو از اتحادیه اوراسیا در اولویت مبادلات تجاری ایران قرار ندارد، ایران باید این کشور و پتانسیل‌های اقتصادی آن را در نظر گیرد.
- * بازار قزاقستان رقابتی و سیستم بازار آزاد است و این کشور به قدرت‌های بزرگ برای سرمایه‌گذاری بیشتر اهمیت می‌دهد؛ به همین دلیل بزرگترین رقیبان سرمایه‌گذاری ایران در اقتصاد قزاقستان آمریکا، چین و روسیه هستند.
- * قزاقستان در حوزه زیربنایی، عمرانی، کشاورزی، دامپروری و معدنی از پتانسیل برای سرمایه‌گذاری شرکت‌های ایرانی برخوردار است، لذا ایران باید بر روی این حوزه‌ها سرمایه‌گذاری کند.

* کالاهای صادراتی و وارداتی ایران و قزاقستان شامل کالاهای است که از راه ریلی و بندرهای دریایی قابل انتقال هستند، بنابراین در شرایط تحریم باید بر روی این ظرفیت سرمایه گذاری کرد.

* قزاقستان برنامه های اقتصادی شامل «قانون سرمایه گذاری در سال ۲۰۰۳»، «قانون گذر به سمت اقتصاد سبز تا ۲۰۵۰»، «مرکز مالی بین المللی آستانه (AIFC) و سرمایه گذاری خارجی»، نمایشگاه «اکسپو ۲۰۱۷»، «راهبرد ۲۰۳۰»، سیاست جدید اقتصادی «راه روشن» را در دستور کار دارد و باید متناسب با این برنامه های زمینه های توسعه دیپلماسی اقتصادی با قزاقستان را جستجو کرد.

* در بعد داخلی اقتصاد قزاقستان؛ ظرفیت سرمایه گذاری در زمینه حمل و نقل، پولی و مالی، معادن، دارو و درمان، پالایشگاه و پتروشیمی، کشاورزی، خدمات فنی و مهندسی و ... در کنار الزامات ژئوپلیتیکی زمینه های توسعه دیپلماسی اقتصادی ایران را فراهم کرده است.

* عوامل و زمینه های همچون؛ بندر اکتائو و استان گلستان، اتصال حمل و نقل ریلی، زمینه اتصال دریایی، اتصال هر دو به ابتکار «یک مسیر، و یک راه» چین، سواپ گندم، سواپ نفت، پتانسیل همکاری سیاسی و اقتصادی روسیه-چین-ایران، و ... می توانند از طریق آن ها ایران می تواند زنجیره اتصال اقتصادی با کشور قزاقستان را فراهم کند.